

Tania Van
der Sanden
en Ingrid
De Vos
spelen
moeder en
dochter

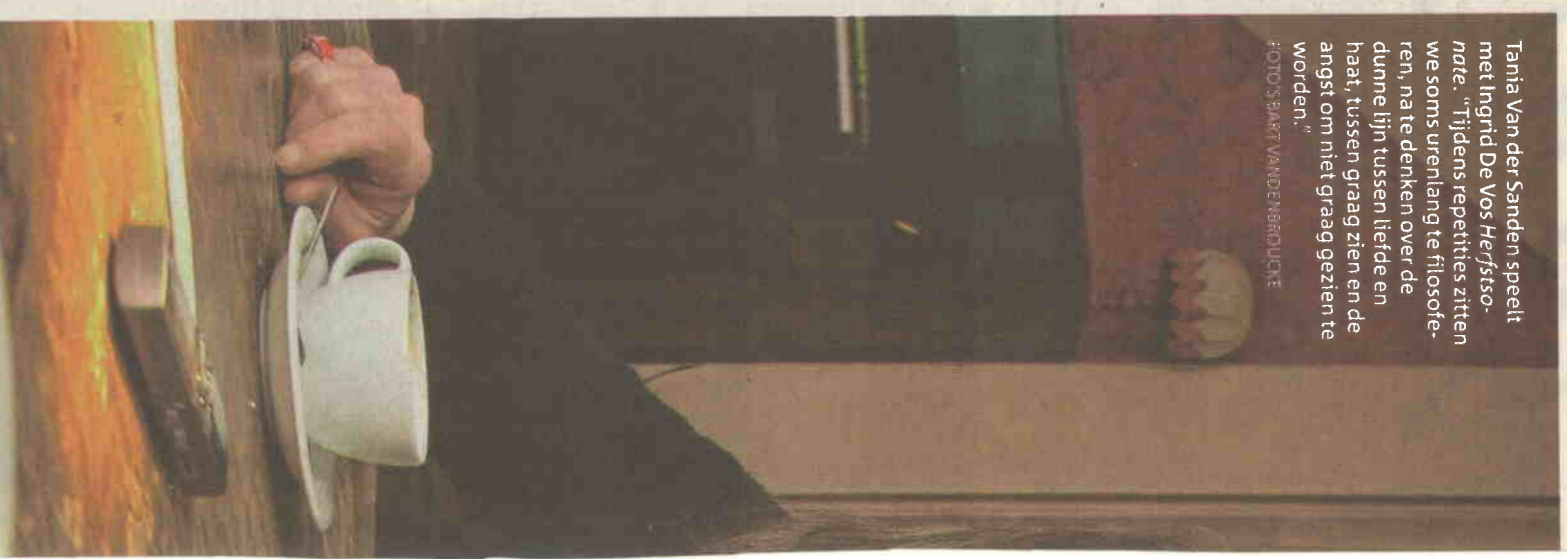
“Moeilijke relaties
kunnen altijd keren”

Tania Van der Sanden en Ingrid De Vos spelen 'Herfstsonate' van Ingmar Bergman

“Moeders en dochters, het is een complexe relatie”

Ze behoren tot eenzelfde generatie, maar hebben professioneel een totaal ander parcours afgelegd. Regisseur Piet Arfeuille van theater Malpertuis bracht actrices Tania Van der Sande (49) en Ingrid De Vos (58) samen in de voorstelling *Herfstsonate* van de Zweedse theater- en filmregisseur Ingmar Bergman. Van dit klassiek epos over een getormenteerde moeder-dochterrelatie word je niet bepaald vrolijk, maar de dames, zelf gelouterd door het leven, brachten er uit respect voor hun publiek enige lichtheid in. “Moelijke, verstoorde relaties kunnen keren, dat is die boodschap die we willen meegeven”, zeggen ze. **Door Karin Vanheusden.**

Tania Van der Sanden speelt met Ingrid De Vos *Herfstsonate*. “Tijdens repetities zitten we soms urenlang te filosoferen, na te denken over de dunne lijn tussen liefde en haat, tussen graag zien en de angst om niet graag gezien te worden.”

FOTO'S: BART VANDERBRUCKE

Om *Herfstsonate* van Ingmar Bergman met enige authenticiteit te kunnen brengen, moet je matuurtijd hebben, levenservaring en al wat bergen en dalen overwonen hebben. Tania Van der Sanden en Ingrid De Vos knikken instemmend, *Herfstsonate* is geen stuk voor jonge veulens. De film, met in de hoofdrollen Liv Ullmann en Ingrid Bergman, is een typische Ingmar Bergman-film. Een diepvertoelend psychodrama, strak gestileerd, puur expressivistisch van setting, met lange, emotioneel dialogen. Beide dames hebben geen moment getwijfeld.

“Omdat het thema van onverwerkt verdriet mij aanspreekt en omdat het een klassiek thema is, herkenbaar voor iedereen”, zegt Ingrid De Vos, die met dit stuk voor het eerst in lange tijd - afgezien van de voorstelling *Achiel Debaere* van Eric De Volder dat in 2009 na 20 jaar herkomen is - nog eens op de planken staat. In *Herfstsonate* speelt ze de moeder, Tania is haar dochter, Wim Danckaert speelt haar schoonzoon. “Al bij de allereerste lezing van de tekst - ik had de film lang geleden al wel eens gezien - was ik overtuigd”, zegt Tania Van der Sanden. “*Herfstsonate* gaat over gevoelens en worstelen met gevoelens, ze onderdrukken om te overleven, ze overwinnen om te leven. Tijdens repetities zitten we soms urenlang te filosoferen, na te denken over de dunne lijn tussen liefde en haat, tussen graag zien en de angst om niet graag gezien te worden. Op een gegeven moment zegt Eva, de dochter, tegen haar moeder: “Ik hield zo verschrikkelijk veel van jou dat ik niet besefte dat ik je haatte. Dat is hard, maar zo waar.”

● **Kunnen jullie het verhaal van *Herfstsonate* even schetsen?**
Tania Van der Sanden: *Herfstsonate*

begint op het moment dat Eva bezoek krijgt van haar moeder. Ze woont, samen met haar man, op een afgelegen plek en heeft de voorbije zeven jaar geen contact meer gehad met haar moeder. Ze heeft haar wel meermalas uitgenodigd, maar ze is nooit gekomen. **Ingrid De Vos:** De moeder is beroepsmuzikante, een pianiste met een ernstige rugkwaal. Ze is altijd heel uithuizig geweest en heeft nooit naar haar kind omgekeken. Omdat ze geen tijd had, maar vooral omdat ze geen zin had. In feite was ze niet in staat om met een kind om te gaan. Terwijl dochter Eva altijd enorm naar haar moeder heeft opgekeken, haar heeft geadoreerd. Ze zou alles gedaan hebben om een beetje aandacht of liefde te krijgen. Helias heeft ze dat nooit gehad.

Tania: Tijdens een nacht komt het tot een confrontatie tussen moeder en dochter. Eindelijk is de dochter in staat om haar hart op tafel te gooien en haar moeder te vertellen over dat grote verdriet dat in haar leeft.

Ingrid: Onuitgesproken gevoelens worden eindelijk uitgesproken en niet omdat ze zoveel jaren opgeknopt zijn, komen ze ongeloflijk hard aan bij de moeder.

Tania: De dochter ziet haar moeder heel graag, maar tegelijk haat ze haar omdat ze haar al die jaren genegeerd en vernederd heeft. Die verwachting of mishandeling hebben haar gevormd, misvormd, tot wie ze is. Die ultieme nacht vindt ze de moed om haar dat allemaal te zeggen.

● **Niet meteen een verhaal om vrolijk van te worden?**
Tania: In de film gaan moeder en dochter na die confronterende nacht uit elkaar. Voor-

goed, zo lijkt het wel. Wij wilden het in de voorstelling anders, iets positiever aanpakken. Niet per se een Amerikaans happy end, maar we wilden het publiek na een verschrikkelijk tormenterende avond niet met het hoofd tussen de schouders naar huis sturen. We hebben niet alleen het einde aangepast, we proberen door de hele voorstelling heen een zekere lichtheid te brengen. Want hoe diep je ook zit, hoe intens emoties ook zijn, humor brengt evenwicht.

“De trauma's uit je jeugd hoeven niet per se een rugzakje te blijven dat je je hele leven meedraagt.”

Ingrid: In het originele verhaal gebeurt het niet, maar in de voorstelling vertelt de moeder ook over haar jeugd. Hierdoor wordt het totale plaatje duidelijker: als je zelf als kind nooit liefde hebt gekregen, kun je er ook geen geven. Het positieve is dat hoe fout een relatie ook zit, hoe veel pijn het ook heeft, gedaan, mensen weer naar elkaar kunnen toegroeten. De trauma's uit je jeugd hoeven niet per se een rugzakje te blijven dat je je hele leven meedraagt.

● **Herkennen jullie persoonlijk de moeder-dochterrelatie in *Herfstsonate*?**

Tania: Niet dat ik zelf zo'n relatie heb gehad met mijn moeder, helemaal niet, maar de thematiek is voor mij wel herkenbaar. Het opsluiten van emoties in je zelf, ze geen plaats kunnen geven... Er kunnen in je leven heel veel dingen sluimeren, dingen waarmee je moeite hebt en die je op een bepaalde manier verstoppen, maar die je heel moeilijk onder woorden kan brengen. En als je ze dan toch probeert onder woorden te brengen, komt het er dikwijls verkeerd uit, of wordt het net anders

begrepen dan je had bedoeld. En dat gaat dan aan je vreten, haal je onderruit, ja, dat herken ik wel.

Ingrid: Ik denk dat dat voor iedereen geldt. Uiteindelijk is alles voor iedereen te herleden tot wat er met je gebeurd is in je jeugd. Volwassenen beseffen dikwijls niet hoe kwetsbaar kinderen kunnen zijn. Of hoe bewust kinderen zijn van een situatie, bijvoorbeeld wanneer ze niet gewenst zijn, niet passen in de drukke agenda van mama of papa, toeschouwer zijn van non-stop ruzies. Kinderen absorberen als een spons, voelen zich schuldig, verantwoordelijk. En nemen alles mee.

● **Eva verdraagt de vernederingen van haar moeder zeer lang. Zelfs als volwassen vrouw. Uit hetde of uit blinde loyaliteit?**

Tania: Eva houdt van haar moeder en zij doet alles om het haar naar haar zin te maken. Dat heeft ze altijd gedaan. Ze is geworden wie haar moeder wilde dat ze zou zijn. Later beseft ze dat ze niemand is, niet de dochter die haar moeder droomt, noch de vrouw die ze werkelijk is. Dat beseft gooit ze er op eens uit. Waarom pas na zo lange tijd? Tja, als het leven zo eenvoudig zou zijn dat je alle verdriet, pijn en woede die je in je hebt zo patat op tafel zou kunnen smijten, zouden alle mensen zonder zorgen zijn. Je leeft als mens een systeem te hanteren om jezelf te beschermen, om te doen alsof. Niet om de anderen te belazeren, maar uit voorzorg, uit angst omdat je bang bent om te tonen wie je echt bent en wat er echt diep binnenin in je zit.

● **Eva zegt op een gegeven moment een dochter te gedoemd het verdriet en de pijn van haar moeder te erven. Is een moeder-dochterrelatie per definitie complex?**

Ingrid: Ik heb zelf nooit zo'n relatie gekend, maar ik merk bij vele van mijn vriendinnen dat een moeder-dochterrelatie heel delicaat

kan zijn. Ik ken bijvoorbeeld iemand, een vrouw van vijftig inmiddels, die door haar moeder, een kranige dame die naar de tachtig loopt, nog altijd wordt geclaimd. Altijd al, maar nog veel meer sinds het overlijden van haar man. Ze doet alles voor haar moeder, want ze ziet haar moeder graag, maar tegelijk voelt dat aan als een hele zware druk. Wat maakt die relatie zo complex? Is het jaloezie? Om de schoonheid, de jeugdigheid van de dochter? Ik weet het niet.

● **Het gewaar bestaat dat je als moeder dezelfde fouten maakt. Herken je soms je moeder in jezelf, Tania?**

Tania: Mijn moeder is overleden in 1984, dus dat is lang geleden. Ik zat na haar dood ook met vragen, met dingen die we nog niet hadden uitgesproken.... Maar ik heb dat in de jaren nadien wel kunnen verwerken. Ik meen dat ik met mijn twee dochters toch een hele andere relatie heb dan ik vroeger heb gekend. Vroeger werd je terecht gewezen en daarover stelde je geen vragen. Ik krijg constant waarom-vragen.

Ingrid: Ouders gaan nu totaal anders om met hun kinderen. Hun leefwerelden liggen veel dichterbij elkaar. Moeders en vaders zijn veel minder streng.

Tania: Ja, misschien...maar soms als we aan tafel zitten, moet ik toch wel eens lachen want hoor ik mijn oudste, ze is 13, haar zus van 11 hoort terechtwijzen: hoe zit je daar nu, eet eens gewoon. Ze zou wel eens een echte strenge moeder kunnen worden. (lacht)

● **Tania, jij hebt vooral theater gedaan, Ingrid jij bijna niet. Is dat toeval of een keuze?**

Ingrid: Ik was het helemaal vergeten, maar enkele dagen geleden wist ik plots weer heel precies waarom ik met theater ben gestopt: om de stress. Ik ben iemand die haar hoofd graag leeg houdt. Ik heb thuis geen radio, geen tv, ik leef in stilte omdat ik die leegte nodig heb. Als je theater speelt, moet je veel

tekst memoriseren, en ik betrap er me de jongste tijd erop dat ik 's nachts wakker schiet en ik de dialogen voorbij zie flitsen. Ik heb er op een gegeven moment zelf voor gekozen om iets helemaal anders te doen. Ik wilde reisdocumentaires maken en dat heb ik vijf jaar voor vtm (*Vossenstreken, red.*) gedaan. Ik heb veel gereisd, en ik heb daarna het boek *Geschreven De mysteriekracht als reisgezelschap* geschreven in tv-series, maar weinig. En op onze leeftijd wordt dat er niet gemakkelijk op.

● **En vind je dat jammer?**

Ingrid: Ja, natuurlijk is dat jammer, want dat betekent geen inkomsten. Gelukkig ben ik met veel andere dingen bezig. Mijn tweede boek, *Reisverhalen over het Amerikaanse continent*, is bijna klaar en intussen werk ik nog een ander af: *Jussen tuin en tekenafte*, over biologisch-dynamisch tuinieren. Een kennis die ik graag wil delen. Geïllustreerd met tekeningen die ik zelf maak.

Tania: Ik zou graag meer televisie doen, maar het laat zich inderdaad niet altijd combineren. Als een dag meer uren zou bevatten... Als ik zou moeten kiezen, dan kies ik toch voor theater. Het klinkt misschien cliché, maar het contact met het publiek en wat je terugkrijgt, is onbetaalbaar en zeer belangrijk voor mij. Het aankomen in een theater, de geur - ik had dat als kind al - de zaal die volloopt, denken dat je het niet zal halen en dan toch die energie voelen tegen dat het begint, de uitwisseling met het publiek. Je geeft veel en je krijgt veel, die energiewissel, ik zou er niet zonder kunnen.

① Herfstsonate, première donderdag 2 februari, 20.30u, Theater Malpertuis, Triel. Daarna op tournee t/m 31 maart. www.malpertuis.be

TANIA VAN DER SANDEN

Tania Van der Sanden stond al vijftien jaar op de planken toen ze in 1997 voor het eerst op televisie verscheen in de *Man Bijt Hond*-rubriek *Woneigens*. Later volgden de legendarische series *In De Gloria* en *Het Eiland*. Tania toerde het afgelopen seizoen met theater Antigone met het stuk *Baal*. Dit seizoen speelt ze mee in *De papa, de mama en de nazi*. Tania kreeg deze week voor de tweede keer in een jaar tijd een rijverbod opgelegd wegens dronken rijden. Ze liet zich voor haar alcoholprobleem eerder behandelen.

INGRID DE VOS

Ingrid De Vos was 23 toen ze in de tv-serie *PP Rubens*, Helena Fourment speelde, de jonge en laatste vrouw van Rubens. Later speelde ze Tinneke in *Sisse en Cesar*, barones de Halleux in de *De Bossen van Vlaanderen*, Fleur Pettit in *Langs De Kade*. In de jaren 90 maakte ze voor vtm *Vossenstreken*, waarvoor ze in vijf jaar tijd de hele wereld afreisde. Daarna speelde ze gastrollen in diverse series als *Kongo*, *Flikken*, *Thuis* en *Familie*. In 2011 was ze te zien als Madeleine Deschryver, een van de drie tantes in *Het Goddelijke Monster*.